Někdy se matky musejí naučit své děti milovat

Ve svých knihách většinou řeší různá rodinná traumata. Čtenářsky byla nejúspěšnější volná trilogie o mateřství. Debut *Anežka* o nefunkčním vztahu matky a adoptivní dcery, *Houbařka* o zneužívání a *Rekonstrukce* o dopadech sebevraždy na dítě. VIKTORIE HANIŠOVÁ (46) se však prosadila nejen jako spisovatelka, nýbrž i jako překladatelka. Za překlad knihy *Chuligán* od Philippa Winklera získala Cenu Josefa Jungmanna. V nejnovější knize *Hoří ti táta* se vypořádává s rostoucím vlivem dezinformací na naši společnost. Jak proti nim sama bojuje jako učitelka němčiny a angličtiny na základní škole? A jaká je matka?

Foto: Anna Kristová / MAFRA

Jste víc spisovatelka, překladatelka, učitelka, nebo matka?
Jedno vychází z druhého. Matkou budu už napořád, ale časově jsem teď nejvíc učitelka a nejméně spisovatelka. Zároveň se fakticky asi nejvíc cítím právě jako spisovatelka.

Už jste se s tím smířila? V předchozích rozhovorech jste o sobě v této roli velmi pochybovala.
Je to přetrvávající proces, ale už jsem si na to zvykla, už na to slyším. Někdy po třetí knize jsem si řekla, že už asi opravdu jsem spisovatelka, ovšem když mám někde uvést povolání, píšu ji jako poslední až za učitelku a překladatelku. Jinak by mi to přišlo, jako bych to někomu cpala, jako bych se chtěla povyšovat.

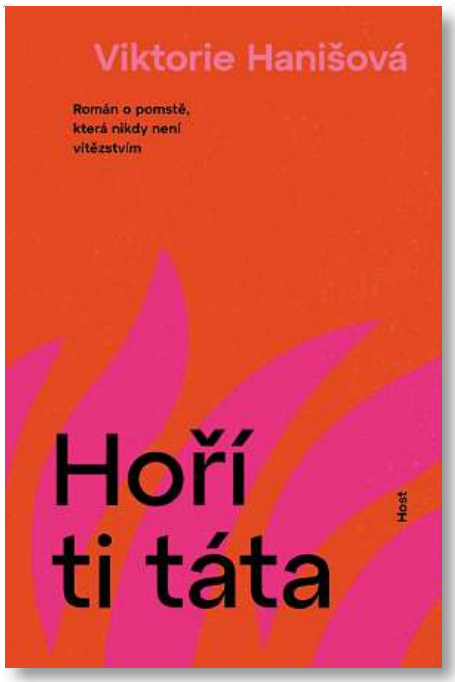
Znám spoustu lidí, hlavně mužů, co nemají problém identifikovat se coby spisovatelé už po první knížce. Může za to ego, jež vy nemáte tak silné?
Já znám hned několik mužů, kteří se cítí být spisovateli i bez knihy. Ego jsem dlouho vyhraněné neměla, jednou jsem si připadala skvělá, jindy nejhorší na světě. V dobách, kdy jsem hodně machrovala, jsem dostala ťafku, a to mě vyléčilo. Myslím si, že časem se to u mě ustálilo na zdravém sebevědomí a zároveň skromnosti.

Jak to bylo s prvními literárními úspěchy?
Tam v tom pořád nemám jasno, nevím, jestli jsou mé knihy dobré, nebo brak.

Oba jsme vyrůstali za totality, kdy se mladým lidem vštěpovalo, aby nevybočovali. Naše generace možná měla kvůli tomu těžší naučit se být sebevědomá, umět se pochválit, mít se ráda… Co myslíte?
Něco na tom bude… Po třicítce jsem vyzkoušela takové ty blbiny, co jsem si někde přečetla – třeba dívat se na sebe do zrcadla a opakovat si, že se mám ráda. Tyhle ezo strategie však na mě nefungují, mnohem víc mi pomohly terapie. Mám určitě tendenci se opakovaně shazovat. Zároveň je to můj dost podlý obranný mechanismus. Protože nejčastější reakce okolí pak bývá utěšování, že to není pravda. Tvrdí mi, jak jsem krásná, chytrá a šikovná… Takže to je takový můj zlozvyk, který jsem si vypěstovala v dětství a ke kterému se někdy uchýlím.

Byla čtyřicítka pro vás nějaký zlom?
Teď je mi šestačtyřicet a řekla bych, že zažívám nejlepší období v životě. I proto, že už mám nějaké sebevědomí. Nedávno jsem o tom na srazu mluvila s kamarádkami z vysoké. Vesměs bychom nechtěly, aby nám bylo znovu dvacet a měly jsme všechno před sebou. Tenkrát mě dokázala uzemnit nerudná bába v samoobsluze, dnes už si to líbit nenechám. Hodně mě v tom vytrénovali vypečení osmáci i deváťáci. Konečně jsem ve věku, kdy nestrpím, aby si na mě někdo otevíral hubu. Umím ho uzemnit, většinou slušně a s nadhledem. Kdežto před dvaceti lety bych se z toho vzpamatovávala tři dny.

Třetím rokem učíte na druhém stupni angličtinu a němčinu, tedy děti od jedenácti do patnácti. Jak moc se změnilo to prostředí od doby, kdy jste na základní školu chodila jako žákyně? Jak jiné jsou vztahy mezi žáky a učiteli?
Dnešní děti si toho nenechají líbit tolik, co my, myslím hlavně od učitelů. To je vesměs dobrá zpráva, ovšem samozřejmě by to mělo mít nějaké hranice. Někdy je těžké přesvědčit je, aby se víc snažily. Celkově tu proměnu ale hodnotím kladně. Hlavně to, že se umějí ozvat, když cítí bezpráví. My jsme měli na základce tělocvikářku lesbu, která nás osahávala, na střední si jeden učitel tahal holky do kabinetu. Dnes by to snad neprošlo tak snadno, děti se umějí ozvat, víc vědí, co si k nim ostatní smějí dovolit.

▲ **Zatím poslední titul Viktorie Hanišové, román *Hoří ti táta*, který vyšel letos.**

„Ego jsem dlouho neměla vyhraněné."

V jednom rozhovoru jste se zmínila, že se vám žáci svěřují se svými problémy. S čím chodí nejčastěji?
Se stejnými problémy, co jsme řešili my. Konkrétně vztahy ve škole i doma, rozvádějící se rodiče, samozřejmě školní neúspěchy.

Řešíte s nimi i šikanu?
Snažím se k tomu být pozorná. Často zakročím i tam, kde si děti neuvědomí, že to je šikana, mluvím s nimi o tom. I díky těm terapiím, co jsem sama absolvovala, jsem si osvojila empatičtější a nehodnotící komunikaci. Myslím, že se leckdy dovedu vcítit do toho, čím si procházejí… Ale

Foto: ČTK, archiv

Viktorie Hanišová je nejen spisovatelkou, ale i vyhledávanou překladatelkou z němčiny a angličtiny. Jaké autory pro sebe díky tomu objevila? „Němku Dörte Hansenovou a její romány *Starý kraj* a *Polední hodina*. Skvělý mi přišel i román *Džinové* od další německy píšící autorky Fatmy Aydemirové." Hansenová je vlevo, Aydemirová vpravo, když navštívila tuzemský veletrh Svět knihy. Brzy vyjde kniha *Posledníček* od kanadsko-ukrajinské autorky Marie Revaové. „Jde o zásadní výpověď k vpádu Rusů na Ukrajinu, pojednává o tom, jak je válka ohavná," říká překladatelka.

na to samozřejmě nejsem ani nemám být sama, ve škole máme funkční poradenské pracoviště.

■ **Je dnes šikany víc? Nevybavuju si, že bychom s tím kdysi měli jako žáci problém…**

Šikany je podle mě zhruba pořád stejně, jen se změnil její charakter, dnes často probíhá na sociálních sítích. Když jsem chodila do školy, šikana se podle mě v podstatě neřešila, to je ten největší rozdíl. Nejlepší kamarádku mám ze základky, na téma šikana jsme se jednou bavily a došly jsme k tomu, že za nás nebyla. Jenže pak jsme to téma otevřely na třídní srazu, a tam vyplynulo něco úplně jiného. Přiznali jsme si, že jsme víceméně všichni šikanovali jednu spolužačku pocházející z chudých poměrů. Nechovali jsme se vůbec hezky k jednomu tlustému spolužákovi.

■ **Vy jste někdy zažila šikanu sama na sobě?**

Ve škole ne.

■ **Až po tom? Tedy v zaměstnání?**

V rodině. Asi to nebyla nějaká drsná šikana, ale brácha a sestřenice mi dávali docela zabrat.

■ **Zocelilo vás to?**

Možná v jistém smyslu ano, ale každopádně jsem si u toho uvědomila, že já tohle nikdy nikomu dělat nechci.

■ **S čím jste chodila na terapie?**

Mám depresivně-úzkostnou poruchu, měla jsem poporodní deprese, diagnostikovali mi lehkou bipolární poruchu. I díky terapiím se to podařilo dostat pod kontrolu, takže teď na ně už nedocházím. Poslední dobou se zlepšila i moje nespavost, kterou řeším celý život. Všechno si to sedlo, prožívám spokojené období… Pro spisovatele to není nic moc, z osobního trápení se můžou zrodit velká díla.

■ **Co je lepší: být v pohodě v osobním životě a prožívat tvůrčí krizi? Anebo mít deprese a být úspěšná autorka?**

Nevím… Ale teď si užívám, jak to je.

■ **Z vašeho nejnovějšího románu *Hoří ti táta* jsem si poznamenal několik výroků. Říkal jsem si, že jsou určitě autentické, zkrátka že se to stalo vám. „Matka mi v osmnácti řekla, že se o mě konečně nemusí starat."**

To jste vedle. To je autorský výrok, který jsem si vymyslela. Moje máma se vždycky hodně starala.

„Podle mě je šikany pořád zhruba stejně."

■ **A ten druhý? „Babičce jsme se smáli, když se modlila. A teď se za to stydím."**

To je pravda. Vlastně to byla prababička z Ostravy, kterou si pak jako už vážně nemocnou vzala její dcera, tedy moje babička, k sobě do Prahy. My děti jsme za nimi jezdily na víkendy. Spaly jsme v pokoji vedle ní, ona se každý večer nahlas modlila. A strašně jsme se jí posmívaly. Jely jsme až takovou ubohou komunistickou agitku. Spílaly jsme jí, že Bůh není, a ať se podívá nahoru, jestli tam někoho vidí. Ona se do toho modlila a prosila Boha, ať jí to už neříkáme… Opravdu se za to stydím.

■ **Když jste byla ještě dítě, říkala jste si v některých momentech, že takhle svoje děti vychovávat nebudete, už jednou budete matka? A povedlo se vám vyskočit z těch vzorců, jaké často opakujeme po svých rodičích?**

Napsala jsem si celý seznámek, co nechci dělat svým dětem, a odškrtávám si většinou úspěšně. Od přírody mám třeba tendenci být občas prudivá. A tak jsem svým dětem kdysi říkala: „Takhle neseď! A nesrkej!" Odnaučila jsem se to, už to nedělám. Když chce člověk mít klid, neměl by do okolí vnášet neklid.

■ **A co ještě tam máte?**

Být v rodině přítomný nejenom fyzicky, ale i autenticky. Snažit co nejvíc vnímat okolí. Dítě vyslechnout, nesoudit a pomoct mu problém řešit. Dál tam mám neupřednostňovat žádné dítě, což je někdy dost těžké, protože máme starší dceru a o tři roky mladší dvojčata. A na seznamu je také mít hezký partnerský život, což se naštěstí taky daří. S otcem mých dětí jsme se nedávno vzali po třiceti letech známosti.

■ **Gratuluji. A proč jste čekali tak dlouho?**

On se poměrně dlouhou dobu nevyjádřil, a tak jsem to musela vzít do svých rukou. Řekla jsem mu datum, nakdy jsem objednala obřad, a on si to zapsal do diáře.

■ **Jako silné hrdinky z vašich knih… Jste sama taky taková? Hlava rodiny?**

Děti nedávno říkaly, že v naší rodině vládnu já. Asi je fakt, že rozhoduju o běžném chodu rodiny i třeba o tom, co budeme dělat o víkendu anebo kam pojedeme na dovolenou. Jak už to tak u žen bohužel bývá, jsem rodinný manažer. Ovšem to vůbec neznamená, že by můj muž byl podpantoflák. On se nehádá, ale když nechce, pak to prostě neudělá, a nikdo s ním nehne.

Spisovatelka Viktorie Hanišová při debatě se čtenáři.

Ale doma pomáhá, ne?
Rozhodně bych nepoužila to slovo pomáhat…

Vadí vám, protože tak trochu implikuje, že domácí práce jsou hlavně na bedrech ženy?
Přesně tak! Je to přece taky jeho domácnost, takže bych použila spíš sloveso, že se spolupodílí na domácích pracích. Možná toho dokonce dělá víc než já. Vaříme zhruba napůl, on určitě víc holduje úklidu a taky víc dře na zahradě. Já zase mnohem víc řeším děti, jejich školu a kroužky. A taky jejich problémy. Když byly děti ještě malé, občas jsem slyšela, jaké mám štěstí, že je muž někdy pohlídá. Odpovídala jsem, že by to snad měla být samozřejmost, vždyť jsou to přece taky jeho děti, ne?

Oceňuji, že jste v dřívějších rozhovorech mluvila také o tom, že bezpodmínečná láska matky ke svým dětem je zásadní, že to však bohužel není automatické…
U mě to opravdu automatické nebylo, nenaskočilo to samo od sebe, ale musela jsem se to učit a usilovně na tom pracovat. Paradoxně při těch dvojčatech to bylo v tomto ohledu mnohem snazší, a to i navzdory tomu, že jsem trpěla poporodními depresemi. Když se narodila dcera, musely jsme si na sebe vzájemně zvyknout. Byla jsem z toho hodně nervózní. Řešila jsem, zda nastavit přísnou, nebo naopak volnější výchovu. Došla jsem k tomu, že toto není zas tak důležité. To zásadní je vytvořit prostředí bezpodmínečné lásky, do toho se potom vejde strašně moc. Klidně pak můžete přijít otrávený z práce, být nepříjemný, ale uvědomit si to a nejpozději druhý den se omluvit a nějak to napravit… Když se to zpočátku moc nedařilo, měla jsem výčitky, připadala jsem si jako hrozná matka.

„Po třiceti letech známosti jsme se vzali."

Co vám tenkrát pomohlo?
Byl to dlouhodobý proces. Pomohly mi ty terapie. A pak, jak jsme zvládli i ten kolotoč kolem dvojčat. Přitom ze začátku jsem se toho strašně bála. Bylo to samozřejmě strašně náročné období, moc jsem nespala, ten rok mrzlo a sněžilo až do dubna, bydlíme ve čtvrtém patře bez výtahu… Ale nějak si to sedlo. S oblibou říkám, že nás zachránilo to, že naše dvojčata se narodila už vychovaná. Zatímco dcera jako malá šíleně běsnila, synáčci se narodili klidní a vysmátí. A postupně to naučili i naši dnes šestnáctiletou dcerušku. Když se kluci narodili, nesla to dost špatně, žárlila, ale pak naštěstí, když jí bylo tak pět, pochopila, že ji brání neohrožují a že to můžou být dobří parťáci.

Vy jste byla klidné dítě?
Byla jsem hodně vztekací. Vzpomínám, jak mě máma léčila studenou sprchou.

My jsme ještě občas dostali na zadek nebo facku. Jak se stavíte k tělesným trestům dnes?
Rozhodně jsem proti bití a jsem ráda, že to je uzákoněné. Facka mi přijde jako výchovná prohra, hranice se dají nastavovat i bez násilí. Zároveň mám pochopení pro to, když to člověku výjimečně ujede. Každý rodič ví, že ho nejvíc rozběsní vlastní děti. Pořád se tu ovšem bavím o symbolickém plácnutí přes zadek, když třeba dítě vběhne pod auto. Facky k výchově rozhodně nepatří, natožpak něco horšího.

A vy jste jako malá dostávala?
Nepamatuju se, takže pokud jsem někdy výjimečně dostala, rozhodně to pro mě nebylo trauma.

Jak moc souviselo to vaše hledání bezpodmínečné lásky k dítěti s tím, že jste napsala román *Anežka*?
Určitě to souviselo. To, že jsem se z toho vypsala, mi asi i trochu pomohlo, ale ten problém to nevyřešilo. Každopádně velká část pocitů matky v té knize je mých. Odlišné bylo mimo jiné to, že na rozdíl ode mě románová hrdinka Julie měla problém otěhotnět, a tak si adoptovala romskou holčičku.

Ten váš román jsem četl i jako polemiku s poměrně kontroverzním románem *Rok kohouta* od Terezy Boučkové, který vyšel v roce 2008. Co vy na to?
Máte pravdu. Původně jsem dokonce chtěla, aby se ta moje knížka jmenovala *Smrt*

▼ Petra Špalková a Ivan Trojan si ve filmu *Smradi* zahráli rodiče adoptivních chlapců. Scénář (a předtím i knihu *Rok kohouta*) podle své životní zkušenosti s adoptováním dvou romských chlapců napsala Tereza Boučková. A Viktorie Hanišová poté koncipovala svůj román *Anežka* jako polemiku k němu. „Původně jsem dokonce chtěla, aby se ta moje knížka jmenovala *Smrt kohouta*, což mi v nakladatelství Host neprošlo."

Foto: Dan Materna / MAFRA, ČTK, archiv

kohouta, což mi v nakladatelství Host neprošlo.

A co jste tou polemikou chtěla říct?

Moje hlavní postava Julie si vysnila představu, jak z romské holčičky vychová poslušnou bílou holčičku, že z divoké Agnes vytesá roztomilou Anežku. Jak v knize říká: „Radši Iva Bittová než Věra Bílá.“ A nepovedlo se to, protože to z principu nemůže fungovat. S takovým nastavením se podle mě k biologickému ani náhradnímu dítěti nedá přistupovat, každé dítě je individuum, rodič by to měl respektovat.

Myslíte si, že Tereza Boučková, která adoptovala dva romské chlapce a pak o tom napsala knihu, to měla stejně jako vaše románová matka?

Nevím, jak to měla, a rozhodně ji nechci ani hodnotit jako matku, protože mi to nepřísluší. Jsem si jistá, že do toho šla jen s těmi nejlepšími úmysly. Navíc děti adoptovala ještě v dobách, kdy nebyla podpora organizací typu Natama, rodiče nedostali prakticky žádnou praktickou ani psychologickou podporu. Já pouze vycházím z toho, že po vydání její kontroverzní knihy, jež v autobiografické rovině popisovala úskalí té adopce, výrazně poklesly adopce romských dětí, což je zásadně špatně. Osobně mi její kniha přišla literárně obdivuhodná, líbí se mi její styl, ale zároveň tu knihu považuju v lecčems za závadnou.

V tom, že z ní mezi řádky vyplývalo, že adopce romských dětí může skončit i totálním nezdarem? Přestože do výchovy vložíte všechnu lásku, čas a energii?

Stát se to samozřejmě může. Mně vadilo vyznění té knihy. Podle mě Tereza Boučková dost opomněla fakt, že děti v náhradní péči jsou velmi často problematické bez ohledu na to, jaké mají etnické pozadí. Čím starší dítě si adoptujete, tím výrazněji se u něj většinou projevuje porucha attachmentu, tedy citové vazby. Takové dítě má narušenou schopnost vytvořit si bezpečné emoční pouto s pečující osobou. S tím se většinou musí dlouhodobě terapeuticky pracovat. To ani bezpodmínečná láska dost často nevyléčí… Taky mi vadilo, že tou svou otevřeností, s jakou popisovala poklesky těch dvou adoptovaných kluků, jim mohla hodně ublížit. Nejen když si to ti kluci všechno o sobě přečetli v jejím románě, ale pak i ve společnosti. Ten román jim leckde mohl zavřít dveře, třeba když se někde ucházeli o práci, protože zjistit si jejich totožnost není tak složité.

„Vzpomínám, jak mě máma léčila studenou sprchou.“

Má autor vůbec právo být v autobiografickém románu tak otevřený? Nejen o sobě, nýbrž i o blízkých, kteří si poté můžou připadat poškození a zneužití?

Právo na to podle mě má. Ovšem psát o svých blízkých, a zvlášť o svých dětech považuju za velice problematické.

Jestli má autor morální právo vykrádat svět kolem sebe, například bolestivé příhody blízkých, řešíte i v nejnovějším románu *Hoří ti táta*. Kde máte hranici, kam byste už nešla?

Ve svých knihách o sobě moc nepíšu, ani o svých blízkých. Je tam pár situací, jež jsem zažila, a věrně tam popisuju, co jsem u toho prožívala. Sem tam se v mých knihách mihne nevinná historka, kterou mi někdo vyprávěl. Moje postavy mohou mít vzdálený předobraz, nicméně nikdy ho nepopisuju úplně věrně. Z mého pohledu tedy jde o literární lenost; místo abych si vymyslela něco nového, sáhnu k tomu, co znám. A kde mám tu hranici? Třeba nikdy bych nepoužila žádný konkrétní problém či niterný příběh, s jakými se mi svěřili moji žáci. Na druhou stranu, kdyby literáti neměli právo psát i intimní věci ze svého okolí, spousta kvalitních děl by nevznikla.

Máte nějaký příklad?

Neměli bychom Franka McCourta, Kurta Vonneguta, Kazua Ishigura. Franz Kafka by nenapsal *Dopis otci*, což je jeden z mých nejoblíbenějších literárních textů, možná by nenapsal vůbec nic. Ve Francii píše vý-

▲ **Román *Anežka* je prvotina Viktorie Hanišové z roku 2015, povídky *Dlouhá trať* vyšly v roce 2020 a kniha rozhovorů *Beton a hlína* v roce 2021.**

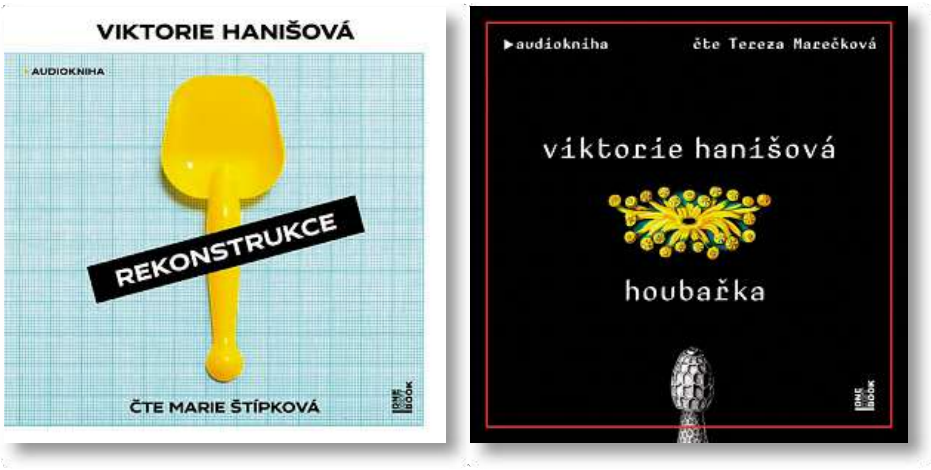
hradně o své rodině Édouard Louise, u nás zase Marek Torčík, v románu *Rozložíš paměť* popisuje svoje těžké dospívání. Jsou to krásné věci, ale já bych to asi nenapsala. Tím spíš, že to napsali o skutečných lidech, kteří ještě žijí. Ale možná je větší zbabělost psát o mrtvých, protože ti už se pak nemůžou ani bránit… Je pravda, že bych jednou chtěla napsat o svém otci, jenž byl fenomenální, ale zatím o něm napsat nemůžu, byť táta zemřel před třemi roky.

■ Má tedy vaše kniha *Hoří ti táta* nějakou spojitost s vaším otcem?

Táta nebyl vědec jako moje postava v knize, táta byl novinář, který pracoval pro Akademii věd. Myslím, že jsme měli docela blízký vztah, ale hlavně co se týče intelektuální roviny. Hodně jsme se bavili o knihách a kultuře, vědu mi hodně vnucoval, protože psal do vědecko-populárních časopisů jako Vesmír a Živa. O osobních věcech se s tátou bohužel bavit nedalo. To ho nezajímalo… Táta pak kolem roku 2000 jako podnikatel zkrachoval a potom už to s ním šlo z kopce. Podobně jako moje hlavní postava z románu propadl dezinformacím a populistům. Ovšem čemu přesně uvěřil, nevím, protože jsme se posledních pětadvacet let zase tolik nestýkali, a o některých věcech jsme vůbec mluvit nemohli.

■ V tom románu řešíte zajímavou otázku, jak je možné, že i inteligentní a vzdělaní lidé nejsou proti populistům imunní. Našla jste jasnou odpověď?

Myslím, že jasná jednoduchá odpověď neexistuje. Vzdělání a inteligence jsou důležitý nástroj k obraně před dezinformacemi populistů, nikoliv však stoprocentní ochrana. Bez vzdělání jsou lidé jen ještě o poznání zranitelnější. Myslím, že ten mechanismus chápu teoreticky, ale niterně pořád ještě ne. Čistě teoreticky dokážu pochopit, že si někdo myslí, že za válku na Ukrajině si Ukrajinci můžou sami, jakkoliv s tím tvrzením rozhodně nesouhlasím. Třeba prostě vychází z jiných informačních zdrojů než já. Ovšem nedokážu třeba pochopit, že vzdělaný člověk může uvěřit tomu, že ve vakcínách jsou čipy. To mi hlava opravdu nebere.

▲ **Některé tituly Viktorie Hanišové jsou už i v podobě čím dál oblíbenějších audioknih – její *Houbařku* načetla v roce 2018 Tereza Marečková, *Rekonstrukci* v roce 2019 Marie Štípková.**

„Knížka Hoří ti táta vznikla z naštvání.“

■ A proč jsou podle vás lidé stále ochotnější uvěřit dezinformacím?

Podle mě tam hraje roli spousta faktorů. Nějaká vnitřní nespokojenost, hlavně pocit křivdy, to může být opravdu silný motor. Dále třeba závist. Naopak u těchto lidí dost často chybí schopnost sebereflexe. Podívat se na svůj život a upřímně si říct, co se mi povedlo, a co ne. V generaci mého otce tam zřejmě byly i nějaké objektivní faktory. Táta byl zklamaný z vývoje u nás po roce 1989. Těšil se na demokracii, osobní svobody a právní stát, jenže místo toho v devadesátkách přišly podvody a tunelování, lži a výmluvy politiků. Starší generace více tíhne k dezinformacím asi i proto, že tápe v oblasti moderních technologií. Neodhadnou, že je různé algoritmy na internetu pořád drží v jejich bublině, takže se jim jejich názory stále potvrzují. Starší generace se právem cítí odstavená na vedlejší kolej, dřív byli její zástupci vážení, mladší zajímal jejich názor a zkušenosti,

Foto: ČTK, archiv

zatímco teď v naší společnosti sílí názor, že senioři jsou pojídači daní. Z toho všeho může plynout i pocit osamění. Teď mě mrzí, že jsem o tom s tátou víc nemluvila, že nevím, co se stalo, zároveň ovšem vím, že to nešlo.

■ Ve vašem románu se ten populista a dezinformační aktivista, co si z politiky udělal vlastní byznys, jmenuje Vlastimil Werner. Má nějaký předobraz?

Těch by bylo! Myslím, že si tam každý může dosadit vlastní jména. Prodavači hadího oleje a samozvaní spasitelé tady byli vždycky, ale teď jim bohužel naslouchá už příliš velká část společnosti, a vlastně skoro v celé Evropě. Dnešní doba je skutečně příliš složitá, hodně lidí je z toho už unavených, takže ta inklinace hlavně starší generace k populistickým politikům, kteří jim nabízejí jasná a jednoduchá vysvětlení problémů, které přitom jednoduchá a jasná řešení nemají, je vcelku pochopitelná. Možná už nemají energii na řešení složitějších otázek, anebo ji na to nechtějí vynakládat. A možná je toto i jejich forma vzdoru a trestu pro ty mladší a úspěšnější.

■ Vy sama jste v jednom rozhovoru přiznala, že jste dezinformacím také byla nakloněná. Týkalo se to útoku na americká dvojčata 11. září 2001. Opravdu jste věřila, že si to Amerika způsobila sama? A co vás z toho vyléčilo?

Říkala jsem, že jsem měla pochyby, ale úplně jsem těm dezinformacím neuvěřila. Zhlédla jsem dokumentární film *Zeitgeist (2007)*, jenž pojednával o těch teroristických útocích, a v tom vystupovali i nějací experti, kteří některá oficiální fakta vyvraceli. Už předtím jsem o té události měla určité pochyby, a ten dokument je ještě posílil. Pak jsem si k tomu hledala další fakta a ta mě zase přesvědčila o opaku, a poté jsem se podívala na další dokument stejných tvůrců, tentokrát o náboženství, a ten mě z toho vyléčil úplně, protože to téma zpracovali velmi tendenčně. Existuje však jedna konspirační teorie, jíž věřím: v roce 2016 jistá lasička překousala v Cernu *(CERN, Evropská organizace pro jaderný výzkum, pozn. red.)* kabely transformátoru u urychlovače částic, to zažehlo neočekávanou reakci, a od té doby to jde se světem do hajzlu.

„Sebevražda je někdy opravdu jediným řešením."

■ S tím svým románovým dezinformátorem Wernerem jste si v knize vyřídila účty. Cítila jste při psaní té pasáže úlevu?

No jistě! Ta knížka vlastně vznikla z velkého naštvání. I v tom je krása psaní, že se můžete vypsat z frustrace a negativní hrdiny můžete beztrestně ztrestat… Ale zároveň myslím, že mezi řádky píšu, že pomsta není nikdy vítězstvím.

■ Vašimi knihami prostupuje boj s traumatem a jeho cyklení v rodině. Jak s tím pracovat, aby se nepředávalo dál?

Nejhorší podle mě je to neřešit, protože si vás to stejně najde, většinou v tu nejméně vhodnou dobu. Může se to vrátit vědomě, ale i psychosomaticky, pak se to projeví nějakým zdravotním neduhem. Mně pomohly terapie. Doporučuju je i těm, co si myslí, že je nepotřebují. Taky je dobré v rodině o problémech mluvit, obecně hodně komunikovat.

■ Ve dvou vašich knihách se objevilo téma sebevraždy. Proč vás tak fascinuje?

Už francouzský spisovatel Albert Camus říkal, že existuje jediný opravdu vážný filozofický problém, a tím je sebevražda. V naší existenci jinak fakt nevidím zas tak vážný smysl, abychom se života drželi zuby nehty.

■ Jaký máte na sebevraždu názor?

Během dospívání jsem se asi jako každý otázkou sebevraždy hodně zabývala, zejména v hospodě na pivu po odpoledkách na gymplu, tam je člověk největším filozofem. Pak jsem o tom vážněji uvažovala po narození dvojčat, protože jsem se z toho opravdu hroutila, bylo mi velmi špatně, vůbec jsem nespala… Byla jsem tak mimo, že mě ani nenapadlo zajít si k doktorovi, a tak jsem si místo toho připravila plán. Říkala jsem si, že jestli se to do týdne nezlepší, napíšu muži, ať přijde domů pohlídat děti, a já půjdu ven umrznout. Paradoxně mě tahle myšlenka držela při životě. To vědomí, že tady je toto fatální řešení, mě nakonec možná zachránilo. Vždycky jsem si řekla, že to týden ještě vydržím, a po něm další a další, a pak začalo být líp. Každopádně však svým způsobem respektuju, když to někdo udělá. Trhá mi to srdce, ale myslím si, že sebevražda je někdy opravdu tím jediným řešením.

■ Vyléčilo vás z deprese a úzkostí také psaní?

Možná… Je to určitá forma terapie. Ale zase prosím vás, skoro nic z toho, co se objevuje v mých románech, není moje trauma. Pomohla mi spousta věcí. A taky to, že jsem nastoupila do práce, konkrétně do školy. Mám pocit, že mě to znovu nastartovalo. Stoupnout si před bandu rozjívených klacků je celkem výzva, doporučuju to všem těm kecálistům, kteří si myslí, že učitelé to mají snadné. Předtím jsem roky hnila na gauči doma, bavilo mě to, nikam jsem se však neposouvala. Pro mě je navíc fajn, když nemám moc času pořád se řešit. Mně se totiž se sebou žije těžko.

Milan Eisenhammer

Literární oblíbenci Viktorie Hanišové? Například Günter Grass (vlevo na snímku z roku 1999 přebírá Nobelovu cenu z rukou švédského krále Karla Gustava) a jeho *Plechový bubínek* nebo Ladislav Fuks (vpravo během autogramiády na konci 80. let) a jeho knížky o holokaustu (*Spalovač mrtvol* a *Pan Theodor Mundstock*). „Kdysi mě uchvátil Milan Kundera, ale zpětně třeba hodnotím jeho *Směšné lásky* jako velmi problematické z hlediska pohledu na ženy. Se svými hrdinkami tam v mnoha případech nakládá jako se zbožím. Dostala mě třeba *Sophiina volba* od Williama Styrona, román *Chladnokrevně* od Trumana Capoteho anebo *Barva nachu* od Alice Walkerové a spousta dalších klasických děl. Celkem ráda čtu dystopie. Tam bych jmenovala třeba *My* od Jevgenije Zamjatina, román *1984* od George Orwella."